

INFÖR DET HELIGA

Möte med andra religioner
vid kyrkliga förrättningar

Inför det Heliga

Möte med andra religioner vid kyrkliga förrättningar

Publikationer från Ev.-luth. kyrkan i Finland 4
Kyrkan och verksamheten

Biskopsmötet

Helsingfors 2014

Inför det Heliga: Möte med andra religioner vid kyrkliga förrättningar
Godkänd av biskopsmötet den 10 september 2013

© Kyrkostyrelsen

Publikationer från Ev.-luth. kyrkan i Finland 4,
Kyrkan och verksamheten
Rekommendationer, anvisningar och handledningar
Ärendenummer: 2011-00003

Layout och ombrytning: Unigrafia/Hanna Sario
Pärmbild: Andrej Rubljov *Den heliga Treenigheten* (1400-talet)

ISBN 978-951-789-443-2 (hft)
ISBN 978-951-789-444-9 (PDF)

ISSN 2341-9393 (tryckt)
ISSN 2341-9407 (webbpublikation)

Unigrafia
Helsingfors 2014

Innehåll

Möte med andra religioner i kyrkans arbete.....	5
---	---

AVSNITT I Principer 7

Religionsmöten hör till de kristnas liv	7
Bibeln uppmuntrar till möten.....	7
Den lutherska traditionen betonar Guds nåd i Kristus.....	8
Ekumeniken vidgar vyerna för religionsmöten	9
Det pastorala övervägandet styrs av teologi, författningar och situationsbundenhet.....	10
Kyrkoordningen och kyrkohandboken skapar grunden för de kyrkliga förrättningarna	10
Det kristna vittnesbördet sker i en fri atmosfär.....	12
Är det möjligt att be tillsammans?.....	13
Är det möjligt att låna inslag från andra kulturer och religioner?	14

AVSNITT II Praxis 18

Olika tillämpningsmöjligheter vid olika förrättningar.....	18
Dopet är ett sakrament för upptagande i kyrkan.....	19
Konfirmandundervisningen är en möjlighet att bekanta sig med den kristna tron.....	21
Välsignelse av äktenskap skapar en grund för den mångreligiösa familjen	23
Jordfästningen ger tröst åt de sörjande	25
Till sist	27

Möte med andra religioner i kyrkans arbete

Det finländska samhället har under de senaste decennierna blivit mer differentierat och pluralistiskt. Invandringen har lett till att olika kristna samfund, och även andra religioner, har etablerat sig i Finland. Samtidigt sprider sig nya religiösa strömningar även bland medlemmarna i vår kyrka.

Finländarnas livsåskådning omfattar i dag såväl nya typer av religiositet som religionslöshet. Allt fler finländare upplever att de inte hör hemma i något religionsamfund över huvudtaget.

Allt detta påverkar vår kyrkas liv. I församlingsarbetet möter de anställda allt oftare medmänniskor med en annan tro. Denna förändring skapar ett behov att reflektera över den kristna trons förhållande till andra religioner.

De kyrkliga förrättningarna är en kontaktyta där religionerna möts och där nya pastorala utmaningar är en realitet. Om det finns flera religiösa traditioner inom en familj möts dessa konkret i samband med de kyrkliga förrättningarna, som blir aktuella i vissa bestämda skeden i livet. Kyrkans anställda kan få önskemål om att också andra religiösa traditioner ska komma till uttryck i samband med en kristen förrättning. För att vår kyrka ska kunna beakta sådana önskemål måste en ny typ av frågor besvaras: Hur välsignar man ett äktenskap där bruden eller brudgummen är hindu? Kan buddhistiska element inkluderas i en dopförrättning om barnets far är buddhist? Kan en begravning förrättas med hänsyn till både den muslimska och den kristna traditionen om den avlidne konverterade precis före sin död?

På grund av de oklarheter som uppstått i församlingarna beslutade Kyrkostyrelsen den 18 augusti 2011 att be biskopsmötet vidta åtgärder för att sammanställa en handledning i dessa frågor.

Biskopsmötet tillsatte under sin session i Salo i september 2011 en arbetsgrupp med uppgiften att utarbeta en kortfattad guide med religionsteologiskt motiverade rekommendationer för församlingarna. Enligt biskopsmötet ska guiden grunda sig på ekumenisk religionsteologi och beakta andra kyrkors erfarenheter och lösningar. Anvisningarna ska följa principerna om kristen kärlek och gästfrihet men samtidigt garantera att ett tillräckligt avstånd bibehålls mellan de olika religionernas praxis för att undvika felaktig synkretism.

Enligt den lutherska läran är kyrkan ”de heligas samfund, i vilket evangelium rent förkunnas och sakramenten rätt förvaltas” (Augsburgska bekännelsen, VII). Uttrycken för tros livet ska vara underordnade evangeliet. Det väsentliga är att Guds nåd i Kristus kan förkunnas genom kyrkans verksamhet och strukturer. Det

är målet med denna guide. Även om fokus ligger på mötet med andra religioner kan motsvarande principer tillämpas också vid mötet med religionslösa personer.

I de lutherska bekännelseskrifterna betonas att kyrkans kännetecken inte förutsätter att gudstjänstritualerna bibehålls oförändrade. Därför kan en församling efter övervägande och med iakttagande av kyrkans ordning tillämpa förrättningarna på det sätt som bäst gagnar och bygger upp församlingen.¹

Det är omöjligt att ge detaljerade anvisningar som kan följas i alla situationer. Pastoralt övervägande krävs i varje enskilt fall. Denna guide lyfter fram principiella aspekter som kan tjäna som grund för övervägandet. Det pastorala övervägandet ska ske inom ramen för kyrkans bekännelse och ordning. Av denna anledning innehåller guiden utöver teologiska aspekter även synvinklar som anknyter till kyrkans författningar och kyrkohandboken.

---

1 Konkordieformeln, Solida declaratio (10,9): ”Därför tro, lära och bekänna vi, att Guds församling på varje ort och i varje tid har efter omständigheterna makt och myndighet att förändra dylika bruk samt minska eller öka dem, om det sker på skickligt och tillbörligt sätt utan lättsinne och utan att väcka anstöt och om man tar hänsyn till vad som i varje tid på nyttigaste och bästa sätt befördrar god ordning, kristen tukt och evangelisk uppbyggelse.”

AVSNITT I

Principer

Religionsmöten hör till de kristnas liv

Bibeln uppmuntrar till möten

Kyrkans tro grundar sig på Bibeln (KL 1:1; KO 1:1). Bibeln är en mångfacetterad textsamling som tillkommit under loppet av cirka tusen år. Som en röd tråd genom mänsklighetens historia kan man emellertid se Guds frälsande gärningar, som kulminerar i det glada budskapet om Jesus Kristus.

Bibeln ger inte entydiga svar på alla frågor som vi funderar på. Till exempel när det gäller religionsmöten innehåller Bibeln även sinsemellan motstridiga aspekter. Troheten gentemot den heliga skriften, som utgör grunden för kyrkan, kräver att de olika aspekterna beaktas och att en balanserad helhetssyn eftersträvas.

Kristna har alltför ofta läst Guds ord ensidigt. Detta syns också i teologin om interreligiösa möten. Man har i första hand lyft fram den kritik som Israels profeter riktade mot folkens religiositet i områdena kring Israel (t.ex. Jes. 46:1–7; Jer. 10:2–5). Profeternas delvis mycket stränga förkunnelse grundade sig på de tio budorden, enligt vilka Israels folk inte får ha andra gudar eller göra sig bildstoder eller avbilder av gudar (2 Mos. 20:2–5).

Bibelställen som dessa påminner oss kristna om att vi på samma sätt som Israels folk har kallats att förlita oss endast på vår Herre. Jesu bud förpliktar kyrkan att göra alla folk till hans lärjungar (Matt. 28:18–20). Strävan efter att skapa en dialog mellan religionerna kan således inte betyda att de kristna ska dölja sin egen övertygelse eller frångå sitt missionsuppdrag. Att förkunna och leva ut evangeliet hör till kyrkans innersta väsen. Evangeliet synliggörs speciellt i de kyrkliga för rättningarna, som alltid innehåller en kallelse att följa Kristus.

Å andra sidan låter Bibeln förstå att Guds frälsande gärningar inte begränsar sig till hans utvalda folk. I Gamla testamentet hänvisas upprepade gånger till Guds aktiva gärningar utanför Israel. Detta framkommer i synnerhet i berättelser där Gud välsignar sitt utvalda folk genom att använda utomstående, såsom Melkisedek eller Bileam, som sitt instrument (1 Mos. 14:17–20; 4 Mos. 22–24).

Valet av Israel utesluter inte att Gud också finns bland andra folk. I Amos bok (9:7) påminns vi om att nubierna är lika viktiga för Gud som israeliterna, och att Gud ledde både filistéernas och syriernas folkvandringar.

Evangelierna i Nya testamentet vittnar om att Jesus var beredd att utnämna en person som inte hörde till Israels folk till förebild för den kristna tron (Matt. 15:21–28; Luk. 7:9, 10:29–37). I sitt tal på Areopagen tolkar aposteln Paulus grekernas religiositet som ett tecken på en utsträckt hand mot Gud (Apg. 17:16–30). Han påminde också invånarna i staden Lystra om att Gud inte hade lämnat dem utan vittnesbörd om Honom (Apg. 14:17).

Bibels eskatologiska vision omfattar tanken att folkens rikedomar och skatter hittar sin plats i Guds rike (Jes. 60:4–11; Sak. 8:22; Upp. 21:24–26). Kristi kors och uppståndelse är ett tecken på att förnyelse, förändring och nytt hopp hör till hela skapelsen. Kristus karaktäriseras som det sanna ljuset som lyser upp varje människa (Joh. 1:9).

Bibeln uppmanar den kristne att värdesätta allt som är sant och heligt i världens religionstraditioner. Följaktligen kan vi som kristna modigt möta våra medmänniskor som har en annan tro. Gud är redan närvarande på de platser dit vi för evangeliet om Jesus Kristus.

Den lutherska traditionen betonar Guds nåd i Kristus

Den lutherska kyrkans bekännelseskrifter kom till för att lösa interna tvister inom kyrkan under en period då en kristen enhetskultur rådde i Europa. Därför innehåller bekännelseskrifterna inte någon teologi om interreligiösa kontakter i begreppets nuvarande bemärkelse. Däremot innehåller bekännelseskrifterna mer allmänna principer, i vars ljus det gäller att söka svar på nya utmaningar.

Det kanske viktigaste perspektivet på religionsmöten ger den lutherska tanken om att Gud den treenige ger av sina goda gåvor till oss genom sina frälsande gärningar. I förklaringen till trosbekännelsen i Stora katekesen betonas att Gud är källan till allt gott. I egenskap av vår skapare har han gett oss tillgång till allt som finns i himmelen och på jorden. Förutom förgängliga gåvor ger Gud oss också eviga gåvor i Jesus Kristus och den heliga Anden. I grund och botten ger Gud alltså sig själv till oss, eftersom hans väsen är överflödande kärlek.

I den lutherska trosuppfattningen betonas Guds nåd och dess gåvokaraktär. Förmågan att känna Gud som en Gud som delar med sig av sin kärlek och sina goda gåvor ger enligt Stora katekesen den kristna tron dess unika karaktär i förhållande

till alla andra religioner. I dialogen med dem som har en annan tro bör lutheraner således framför allt betona Guds nåd och goda gåvor.

Trons radikala gåvokaraktär får betydande följder i praktiken. I sin nåd ger Gud de troende allt, så att dessa i sin tur ska kunna ge allt till sin nästa. Martin Luther betonade att tron och kärleken hör samman: i tron blir de kristna delaktiga i det gudomliga livet och ”herrar” över alla, men på grund av kärleken ska de ge allt detta vidare och bli allas ”tjänare”.

Enligt den lutherska läran handlar tro om att ta emot gudomliga gåvor och kärlek om att tjäna sin nästa, och detta motsvarar tanken att gästfrihet är en kristen dygd. Den klassiska läran om gästfrihet och kärlek till främlingen har kommit fram på ett nytt sätt i den ekumeniska diskussionen om mötet mellan religioner.

Ekumeniken vidgar vyerna för religionsmöten

Vår kyrka deltar i många ekumeniska processer där frågor som berör möten mellan olika religioner dryftas. De ekumeniska dokumenten innehåller många relevanta synvinklar.

För det första har man i det ekumeniska arbetet kring religionsmöten kommit till insikt om att både vittnesbörd och dialog hör till kärnan i kyrkans mission. Å ena sidan har kyrkan kallats att föra evangeliet till alla folk (Matt. 28:18–20). Å andra sidan ska vittnesbördet om Kristus ske i den anda av gästfrihet som är kännetecknande för den kristna kärleken. I grund och botten hör förkunnelsen och dialogen samman precis som Paulus säger i sina tal i Apostlagärningarna, när han skickligt försöker hitta kontaktpunkter mellan evangeliet och åhörarnas religiösa uppfattningar.

För det andra kan den kristna tron på en treenig Gud – Fadern och Sonen och den heliga Anden – fungera som en resurs och inspiration i dialogen mellan religionerna. Personerna i treenigheten står i kontinuerlig inbördes samverkan och fungerar i harmoni med varandra. Dialogen hör således till Guds väsen. Följaktligen kallar den kristna tron till dialog. De kristna har sänts ut i världen för att sprida budskapet om Gud, som uppenbarade sig i köttet i Jesus och på så sätt identifierade sig med människornas situation.

För det tredje ska kristna i mötet med andra religioner handla enligt de värderingar som gäller i Guds rike. Det kristna vittnesbördet ska ske i en anda av frihet. All slags påtryckningar, tvång och arrogans strider mot Kristi föredöme (Fil. 2:3–8). Att jämföra de bästa dragen i den egna religionen med de mest bristfälliga dragen

i en annan religion måste anses strida mot principen om rättvisa. Det åttonde budet är ett bra rättesnöre också för religionsmöten.

Det ekumeniska arbetet har fört samman kristna från olika delar av världen. I och med detta har det uppstått ett uppenbart behov av att anpassa tron till olika kulturella kontexter. I de flesta kulturella miljöer spelar religionen en central roll, och att i sådana fall separera kulturen från religionen skulle vara onaturligt, om inte rent av omöjligt.

I Kristet vittnesbörd i en mångreligiös värld (2011), ett dokument som tagits fram av Kyrkornas världsråd, Påvliga rådet för interreligiös dialog och Evangeliska världssalliansen, sammanfattas denna tanke enligt följande: ”De kristna erkänner att evangeliet både utmanar och berikar kulturer. Också då evangeliet utmanar vissa aspekter av kulturen är de kristna kallade att respektera alla människor. Kristna är även kallade att urskilja inslag i sina egna kulturer som utmanas av evangeliet.”

Västerländska seder och bruk är inte heligare än någon annan kulturell tradition, även om vi känner till dem bäst. Evangeliet leder oss att kritiskt granska alla kulturer, men samtidigt kan evangeliet uttryckas på ett genuint sätt i alla kulturer.

Det pastorala övervägandet styrs av teologi, författningar och situationsbundenhet

Kyrkoordningen och kyrkohandboken skapar grunden för de kyrkliga förrättningarna

Församlingsanställda som i sitt arbete ställs inför situationer där olika religioner möts ska lyssna till sitt sunda förnuft. Kristna kan också lita på att Gud handlar i enlighet med sin frälsande vilja även på områden vi inte kan se. Detta uppmuntrar till att föra en dialog och förkunna evangeliet utan vare sig påtryckning eller tvång.

Bestämmelser om de kyrkliga förrättningarna finns i kyrkolagen och kyrkoordningen. Användningen av kyrkorummet regleras av det faktum att en invigd kyrka får användas ”endast för sådana ändamål som är förenliga med dess helgd” (KO 14:2).

I kyrkolagen nämns de kyrkliga förrättningarna bland de uppgifter som församlingen ska sköta (KL 4:12). Detaljerade föreskrifter om förrättningarna finns i 2 kapitlet i kyrkoordningen samt i kyrkohandboken, som godkänts av kyrkomötet. I utförandet av kyrkliga förrättningar är prästerna också skyldiga att iaktta den av biskopsmötet godkända handledningen för kyrkliga förrättningar, *Du är med mig* (2006).

De kyrkliga förrättningarna ska utföras i enlighet med kyrkohandboken (KO 2:1). De formulär för förrättningar som finns i handboken ger emellertid på vissa punkter utrymme för alternativa förfaranden. På dessa punkter är det möjligt att tillämpa pastoral lyhörddhet och i mån av möjlighet beakta önskemål som framförs av dem som deltar i förrättningen.

Kyrkohandboken ger framför allt fria möjligheter att skriva inledningsord och tal och att välja musik. Till exempel i formuläret för dop av vuxna kan man med undantag av inlednings- och avslutningspsalmen använda ”annan lämplig musik” i stället för psalmer. Musikvalet begränsas av en inledningstext i kyrkohandboken, enligt vilken förrättningens gudstjänstkaraktär ska beaktas i valet av musik.

De församlingsanställda bör i en mångkulturell situation vara lyhörda för människors behov och ”sträva efter att med pastoral vishet bygga upp en helhet som beaktar olika önskemål och som samtidigt överensstämmer med den lutherska trosuppfattningen och den kristna traditionen”.²

Det är alltså möjligt att i samband med kyrkliga förrättningar beakta olika önskemål, förutsatt att dessa

- respekterar de kyrkliga förrättningarnas gudstjänstkaraktär
- inte står i konflikt med kyrkorummets helgd
- överensstämmer med den lutherska trosuppfattningen och den kristna traditionen.

De författningar som styr församlingens verksamhet anger vart den enskilda anställda vid behov kan vända sig för att få stöd för sitt pastorala övervägande. I församlingen är det kyrkoherden som ansvarar för att de kyrkliga förrättningarna utförs på rätt sätt (KO 6:13). Vid behov kan domkapitlet ge kompletterande anvisningar (KL 4:2).

För att i en mångkulturell omgivning kunna ansvara för församlingsarbetet på ett ändamålsenligt sätt ska kyrkoherden knyta relationer till de andra religiösa ledarna i området. På så sätt kan kyrkoherden i eventuella problemsituationer enkelt kontakta representanter för en annan religion. En diskussion med till exempel en rabbi, imam eller buddhistmunk kan vara på sin plats för att säkerställa att eventuella pastorala tillämpningar inte är problematiska eller kränkande ur den andra religionstraditionens synvinkel.

---

² Du är med mig, s. 137–138.

Det kristna vittnesbördet sker i en fri atmosfär

Det pastorala övervägandet styrs av religionsfriheten, som garanteras i Finlands lagstiftning. Vår kyrka har därmed tilldelats självständig beslutanderätt att reglera sin egen verksamhet och utfärda föreskrifter i anslutning till denna.

Bestämmelserna om kyrkans ordning binder de kyrkliga tjänsteinnehavarna i deras tjänsteutövande och reglerar också de kyrkliga förrättningarna. Kyrkoordningen reglerar inte församlingsmedlemmarnas agerande utanför de kyrkliga förrättningarna. Makarna kan till exempel fritt bestämma att välsignelsen av deras äktenskap i en luthersk kyrka senare ska åtföljas av en ceremoni enligt en annan religionstradition.

Församlingens anställda är skyldiga att handleda församlingsmedlemmarna i frågor som gäller religionsmöten. Det är i sådana fall viktigt att ingen onödigt spänning skapas mellan medlemmarna i en mångreligiös familj. Kyrkan har kallats att tjäna alla människor i enlighet med principen om kärleken till nästan.

Kyrkans medarbetare bör klargöra att det är fråga om en kyrklig förrättning och att en person som hjälper till i förrättningen i praktiken deltar i förrättandet. Det finns en risk att en gest som varit avsedd som ett tecken på gästfrihet upplevs som kränkande. Problematiska situationer kan undvikas genom öppen diskussion och lyhört lyssnande. Förrättningsamtalets betydelse framhävs i mångkulturella situationer.

Följande uppmaning finns i Nya testamentet: ”Var alltid beredda att svara var och en som kräver besked om ert hopp” (1 Pet. 3:15). Även erfarenheter av möten mellan religioner visar att en öppet uttalad övertygelse inte är ett hinder för dialog, utan tvärtom en förutsättning. Vid möten med andra religioner behöver en församlingsanställd inte vara försiktig med att uttrycka sin kristna tro.

Den bästa attityden församlingens medarbetare kan ha när de möter medmänniskor med annan tro, är att glatt bekänna sin egen tro samtidigt som de med respekt och intresse förhåller sig till den andra människans religion. Aggressiva eller fördomsfulla attityder är inte förenliga med vittnesbördet om Kristus och hans kärlek.

De kyrkliga förrättningarna kan betraktas som en unik möjlighet att vittna om Kristi kärlek inför närvarande representanter för andra religioner. Gästfriheten kommer till uttryck i konkreta gester, och den välsignelse som kyrkan förmedlar får omfatta varje närvarande person.

Är det möjligt att be tillsammans?

När människor med olika tro lever tillsammans uppstår förr eller senare frågan om det är möjligt att be en gemensam bön. Detta blir aktuellt i synnerhet när de kommer till en vändpunkt i livet som ger upphov till gemensam glädje, oro eller sorg och som kräver att de tillsammans riktar blicken mot livets essens.

I en mångreligiös familj måste bönelivet ta sin form i ett spänningsfält mellan religiösa olikheter och gemensamma livssituationer. Det andliga livet inom familjen och barnens religiösa fostran är frågor som lätt väcker många synpunkter och åsikter. I sista hand är det ändå familjen själv som beslutar om hur dylika frågor ska lösas.

När det andliga livet i en mångreligiös familj utövas via kyrkliga förrättningar och inom församlingslivet är situationen en annan. Då blir det privata offentligt, och de trosuttryck som värnar om trossamfundets identitet blir överordnade. Detta begränsar den personliga friheten.

Frågan huruvida personer med olika tro kan be en gemensam bön kan ur kristen synvinkel betraktas ur tre olika perspektiv, vilket resulterar i tre olika svar.

För det första kan man fråga sig om en kristen kan vara närvarande vid bön som följer en annan religionstradition. Det finns inget hinder för detta.

Kristna kan fritt och på ett respektfullt sätt delta som iakttagare i bönestunder eller ritualer som anknyter till en annan religion. Närvaro är inte detsamma som deltagande, och inte ens om den kristna är närvarande i starkt religiösa sammanhang kan detta rubba den grund utifrån vilken han eller hon lever sitt liv och också iakttar den religiösa mångfalden i världen (Rom. 8: 38–39). På motsvarande sätt kan kristna välkomna en företrädare för en annan religion att närvara vid en kristen bönestund.

För det andra kan man fråga sig om företrädare för olika religioner kan be enligt sina respektive traditioner i samma situation. Det finns många exempel på detta, i ljuset av vilka svaret på denna fråga torde bli försiktigt positivt, om bönerna sker separat. Mångreligiösa bönestunder blir aktuella främst i särskilda situationer, såsom fester eller nationella kriser inom en mångreligiös gemenskap.

Även i samband med fester inom en mångreligiös familj kan man tänka sig att familjens olika traditioner uttrycks som separata böner. Det är viktigt att det i sådana situationer görs en tydlig skillnad mellan de olika religionstraditionerna. På så sätt kan de som känner att traditionen är deras egen alltid delta i bönen, medan de andra kan närvara i egenskap av gäster.

Den tredje frågan gäller interreligiös bön, där olika religioners bönetraditioner sammansflätas till en enda helhet och alla ber tillsammans. Denna typ av mångreligiösa böner är förknippade med teologiska problem och risker för missförstånd. Med hänvisning till vår kyrkas bekännelse ska sådan bön följaktligen inte ordnas.

Är det möjligt att låna inslag från andra kulturer och religioner?

De kyrkliga förrättningarna hör till vår kyrkas gudstjänstliv, vilket innebär att de olika delarna i en förrättning hänför sig till en viss liturgisk kontext som präglas av bön. Oftast ordnas de också i ett rum som vigts till kyrka och som ska användas endast för sådana ändamål som är förenliga med dess helgd (KO 14:2).

Kyrkoordningen fastställer dock inte i närmare detalj vilken typ av användning som anses vara lämplig eller olämplig med tanke på kyrkorummets helgd. I sista hand beslutar kyrkoherden och kyrkorådet eller församlingsrådet gemensamt om användningen av kyrkan.

Det kan emellertid konstateras att

- de kyrkliga förrättningarna är en del av kyrkans gudstjänstliv
- verksamhet som utförs i kyrkan får inte vara riktad mot vår kyrkas tro
- allt ska ske i enlighet med principen om kärlek till nästan.

Det att olika kulturella element inkluderas i en kyrklig förrättning kan i bästa fall ge uttryck för hur de kyrkliga förrättningarna förmedlar gemenskap med Gud "mitt i livet och dess förutsättningar". Eftersom "de kroppsliga, själsliga, sociala och andliga dimensionerna oskiljaktigt hör samman" i människans liv, kan dialogen mellan Gud och människan inte åsidosätta människans kulturella livsmiljö. Gud ger fortfarande av sina goda gåvor till oss, trots att syndafallet kastar en skugga över vår verklighet.³

Om en enskild text, sång eller symbolisk gest har sitt ursprung i en annan religions- eller kulturtradition utgör detta i sig inget hinder för att den ska kunna användas i vår kyrka. Det enda villkoret är att denna typ av element inte står i uppenbar konflikt med vår kyrkas bekännelse och den kristna principen om kärlek till nästan.

---

³ Se. Du är med mig, s. 7–8.

För det första är det så att alla genuina religiösa traditioner klär i ord den mänskliga upplevelsen och längtan efter helighet i denna värld. Eftersom vi kristna tror att Gud har skapat människan är det logiskt att tänka sig att människans längtan efter Gud återspeglas i världens religioner. Kristna kan betrakta andra religioners heliga texter och ritualer som viktiga kulturella uttryck, som kan användas med eftertanke på samma sätt som bildkonst och musik.

För det andra är gränsen mellan ”kultur” och ”religion” inte klar. Den skillnad mellan religiöst och världsligt som fastställts i det moderna samhället är inte universell: till exempel i Asien är kulturen och religionen så sammanflätade att det är omöjligt att inkludera entydiga ”kulturella” lån och exkludera ”religiösa” element.

För det tredje kan den bedjande kyrkan förhålla sig positivt till sin omgivande värld. I den liturgiska bönen suckar kyrkan tillsammans med skapelsen och väntar tålmodigt på Guds barns befrielse och förhärligande (Rom. 8:18–30). Teologiskt sett är kyrkans liturgi således en djup delaktighet i skapelsens förnyelse, som den heliga Anden förverkligar (Ef. 1:9–10, 4:10). Det kristna bönelivet har alltid välkomnat inslag från den kulturella rikedom, som också syns i mänsklighetens religionshistoria. När kyrkan lånar dessa element blir de en del av det kristna livet.

Eftersom vi kristna anser vår egen uppfattning om Gud vara en direkt fortsättning på Israels religion, är den judiska traditionen lättast att beakta. Många delar av det judiska bönelivet kan utan problem kombineras med den kristna liturgin, eftersom det kristna gudstjänstlivet historiskt sett har sina rötter i den judiska bönetraditionen. I förrättningar där både judar och kristna är närvarande kan man i textvalet betona material ur Gamla testamentet. Till exempel är psalmerna i egenskap av gemensam böne- och sångtradition en outsinlig resurs.

Bekanta kulturella seder och bruk är inte nödvändigtvis mer kristna än sådana seder som vi upplever som främmande. Vissa gester och symboler kan vara så vedertagna i en annan kulturell krets att de med tanke på den mångkulturella trovärdigheten måste inkluderas. Ett bra exempel är *namaste*-hälsningen, ett mycket utbredd fenomen inom den asiatiska kulturen där man placerar sina handflator lätt mot varandra. I arabkulturen är frasen *bismillah*, som betyder ”i Guds namn”, mycket allmän. Även om denna typ av symboliska gester har sina rötter – åtminstone delvis – i en annan religionstradition, har också många kristna övertagit dem i kulturellt hänseende. Följaktligen är det möjligt att inkludera dylika gester och symboler som kulturella lån i det liturgiska livet i vår kyrka.

I fråga om andra religioner måste man från fall till fall överväga vilken typ av texter eller handlingar som kan inkluderas i de kyrkliga förrättningarna. Till exempel finns det ingen orsak att använda en text som innehåller gudomliga egennamn ur en annan religionstradition i den kristna liturgin. Det är emellertid inte enbart fråga om en enskild texts läromässiga innehåll, eftersom möten mellan olika religioner alltid också leder till att betydelser korsar varandra och nya betydelser uppstår.

I ljuset av kyrkans tro sker hela förrättningen från början till slut inom den kristna trons referensram, oavsett vilka betydelser den enskilda deltagaren ger situationen. Därför är det möjligt att välkomna en person som tillhör en annan religion att assistera i förrättningen, till exempel som textläsare, även om han eller hon inte bekänner vår kyrkas tro.

Av kyrkans anställda, som deltar i planeringen av förrättningar i mångkulturella situationer, förutsätts samtidigt både försiktighet och mod.

Försiktighet behövs, eftersom alla slags tillämpningar inte är naturliga. Det skulle till exempel vara överdrivet om prästen i samband med välsignelsen av äktenskapet överräckte både Bibeln och den heliga boken för någon annan religion till brudparet.

Mod behövs av den anledning att det gäller att våga göra pastorala kompromisser på sådana punkter där det är möjligt. Det går bra att välja en sådan sång eller ett sådant textstycke ur en annan religionstradition som innehållsmässigt inte står i strid med den kristna beaktelsen. Lämpliga objekt för dylika lån är till exempel inledningsord, tal eller fritt formulerade böner. Bibelläsning ska dock inte ersättas med andra texter. Också när det gäller musikval kan man enligt handboken på vissa punkter ha annan musik än psalmer.

Indiska kristna som förhåller sig positivt till den hinduiska kulturen har lånat in en vers ur Brihadaranyaka Upanishad för liturgiskt bruk:

Led oss från osanning till sanning, från mörker till ljus och från döden till odödlighet.

När den klassiska hinduiska texten används inom den kristna liturgin tolkas den inom den kristna trons referensram, och oberoende av sitt ursprung omvandlas den till en kristen bön. En närvarande hindu kan däremot ge texten den betydelse som är förenlig med hans eller hennes egen religion. På motsvarande sätt kan personen i fråga också tillföra Bibelns texter sådana betydelser som härrör från hans eller hennes egen religion.

Fel kan undvikas genom omsorgsfull planering och bakgrundsforskning, varför det lönar sig att i mån av möjlighet konsultera representanter för det andra trosamfundet. I sista hand är det ändå kyrkan som äger de kyrkliga förrättningarna: i eventuella oklara situationer är det kyrkans anställda som ska fatta det slutliga beslutet och bära ansvaret.

En mångkulturell förrättning kräver att den anställda sätter sig in i nya frågor och är extra lyhörd för församlingsmedlemmarnas önskemål. Också arbetsskiften inom församlingen ska organiseras med beaktande av att det tar längre tid än normalt att förbereda en mångkulturell förrättning.

Även om allting förbereds med största omsorg kan det ändå ske överraskningar i samband med förrättningen. Spontana böner och välsignelser bör bemötas med en tålmodig och tolerant attityd. Om incidenten inte orsakar oordning eller innehåller dold aggressivitet kan man se det som något gott att den kyrkliga förrättningen väcker positiva känslor och reaktioner.

AVSNITT II

Praxis

Olika tillämpningsmöjligheter vid olika förrättningar

Dop, konfirmation, vigsel, (välsignelse av äktenskap) och jordfästning hör till de heliga förrättningarna i vår kyrka. Särskilda bestämmelser om förrättningarna finns i kyrkoordningen (KO 2:13–23; KO 3:5).

Ur kyrkorättslig synvinkel har de nämnda förrättningarna i vissa avseenden en likartad ställning; de regleras i kyrkoordningen och de förrättas av en präst.⁴ Teologiskt sett finns det dock betydande skillnader mellan förrättningarna:

- I dopet får man som gåva den heliga Anden och tron, som förtröstar på dopets löften. Genom dopet upptas man i en kristen församling, och därför har dopet en starkt kristen karaktär. Detsamma gäller konfirmationen, där man bekänner sig till den tro man fått som gåva genom dopet.
- Vigsel till äktenskap och välsignelse av äktenskap hör till Guds skapelseverk. I ett mångkulturellt äktenskap är makarnas religiösa och kulturella bakgrund påtagligt nära, vilket även kan återspeglas i själva förrättningen.
- Vid jordfästning lämnas den avlidne i Guds, den treeniges, hand. Då framhävs hoppet om evigt liv genom Jesu uppståndelse som människan blivit delaktig av genom dopet. Samtidigt minns man den avlidne och hjälper de anhöriga i deras sorg. Om andra religionstraditioner förekommit under den avlidnes levnadslopp eller förekommer bland de närmast anhöriga ska detta beaktas.

Möjligheten att ta in mångkulturella inslag varierar därför beroende på förrättning. Vid dop är det viktigt att betrakta förrättningen som ett sakrament, genom

---

⁴ Konfirmationen kan också förrättas av en lektor (KO 3:5). Även om det inte finns någon direkt bestämmelse om vem som ska förrätta välsignelse av äktenskap förutsätter kyrkohandbokens inledningstext att det uttryckligen är en präst som gör det.

vilket den som döps upptas i kyrkan. Vid till exempel välsignelse av äktenskap och jordfästning kan man däremot ge mer utrymme även för andra religioners och kulturers seder.

Om man vid en förrättning vill att olika religionstraditioner ska få komma fram på sina egna villkor är det viktigt att de olika religionernas ritualer hålls tydligt åtskilda. Till exempel kan man vid begravningar först låta representanterna för den andra religionstraditionen uttrycka sin sorg enligt sin egen tradition (till exempel i samband med blomsterhyllningen eller tidigare), varefter man fortsätter med den kristna jordfästningen enligt kyrkohandboken. Olika kulturella och religiösa traditioner kan också beredas plats efter förrättningen, till exempel på bröllopfesten eller minnesstunden.

Lösningar där de olika religiösa traditionerna separeras är ofta lättare att genomföra än att man tar in den andra religionen i själva förrättningen. Detta kan även teologiskt sett vara det mest oproblematiska alternativet. I synnerhet i sådana fall där man önskar att den andra traditionen får vara starkt närvarande kan detta vara det enda fungerande alternativet.

Dylika önskemål blir ofta aktuella i samband med välsignelse av hem; i ett mångreligiöst hem bor ju människor med olika tro som alla vill välsigna sin egen livsmiljö genom böner enligt sin egen tradition. Den lutherska förrättningen, som grundar sig på formuläret för välsignelse av hem, kan därför åtföljas eller föregås av motsvarande förrättningar enligt andra religioner.

Dopet är ett sakrament för upptagande i kyrkan

Dopet är ett sakrament genom vilket den som döps upptas i Kristi och Kristi kyrkas gemenskap. I ljuset av ekumenisk tradition ter sig kärnan i dopförrättningen synnerligen enkel: dopet förrättas med vatten ”i Faderns och Sonens och den heliga Andens namn” (Matt. 28:19), och genom dopet förenas vi med Jesu död och uppståndelse (Rom. 6:3–5).

Församlingens anställda ska försäkra sig om att vårdnadshavarna förstår dopets natur och det faktum att den som döps genom dopet upptas i den kristna kyrkan. Detta förutsätts även i religionsfrihetslagen, som säger ”ett barns vårdnadshavare beslutar gemensamt om barnets religiösa ställning” (1:3). Om vårdnadshavarna inte kommer överens i frågan kan enligt lagen ”barnets mor, som är vårdnadshavare, ensam besluta om barnets inträde i ett religionssamfund inom ett år från barnets födelse”.

Beslutet om dopet kan kräva en lång och även svår process, vilket man ska vara medveten om. Det centrala ur kyrkans perspektiv är att dopet förmedlar Guds nåd och inbjuder den som döps att följa Jesus i sitt liv. Till dopet hör således en plikt att ge barnet en kristen fostran (KO 1:5) med stöd av faddrarna och församlingen. Det är bra att ta upp detta så att frågan inte senare leder till spänningar.

Kyrkan håller fast vid principen att kyrkans medlemmar utan onödigt dröjsmål ska låta sina barn döpas (KO 2:15). När vårdnadshavarna kommer från olika kulturer kan det dock hända att den lutherska vårdnadshavaren vill låta döpa barnet medan den andra vårdnadshavaren motsätter sig dopet och barnets inträde i kyrkan i samband med dopet. I detta fall kan det som ett pastoralt motiverat undantagsförfarande bli aktuellt med en bön för barnet och familjen. Då är det viktigt att betona att bönen inte ersätter dopet.

God pastoral praxis omfattar en strävan efter att stödja familjens enhet. Om situationen i familjen är laddad ska församlingens anställda akta sig för att ens oavsiktligt tillföra ytterligare krav.

Pastoral lyhördhet får dock inte leda till att man dämpar det liturgiska innehållet eller den kristna symboliken i dopförrättningen. Däremot kan man överväga att ordna dopet till exempel hemma hos familjen i stället för i kyrkan. Detta kan i vissa fall lindra den andra partens osäkerhet.

En medlem av vår kyrka kan inte samtidigt vara medlem av något annat religionssamfund (KL 1:2). Den formella tillhörigheten till ett religionssamfund och upprätthållandet av medlemsregister är emellertid främmande för många religionstraditioner. Därför är det möjligt att den förälder som representerar den andra religionen vill förmedla sin egen tradition till barnet trots att barnet är medlem av den kristna kyrkan.

Att ett barn parallellt växer upp i två olika religionstraditioner kan verka problematiskt ur vår egen kyrkas synvinkel. Även om detta är en svår fråga teologiskt sett kan en individ i praktiken växa upp under flera traditioners inflytande och uppleva sin identitet som mångreligiös. I och med äktenskap över religionsgränserna blir detta allt vanligare.

Församlingens anställda har i uppgift att stödja alla medlemmar så att de kan förverkliga sitt kristna kall i sitt eget liv. I fråga om en medlem som fötts till två traditioner ska detta göras så att man i mån av möjlighet hjälper honom eller henne att se den kristna trons positiva beröringspunkter med den andra traditionen. I mångreligiösa situationer blir också frågan om faddrar aktuell. Enligt kyrkoordningen (2:17) ska den som döps ha åtminstone två faddrar som är ”konfirmerade

medlemmar av en evangelisk-luthersk kyrka”. I undantagsfall räcker det med en fadder enligt kyrkoherdens beslut (KO 2:16,2). Förutom dessa kan också den vara fadder som ”hör till någon sådan kristen kyrka eller något sådant kristet religions-samfund som godkänner ett dop som förrättats av den evangelisk-lutherska kyrkan”.

Därför är det endast medlemmar av den lutherska kyrkan eller kristna i en sådan kyrka som godkänner doppraxisen i vår kyrka som kan bli faddrar. Pastoralt sett är det ändamålsenligt att närvarande personer med en annan tro erbjuds rollen som vittnen till dopförrättningen. Enligt kyrkoordningen (2:17) ska minst två faddrar eller andra vittnen vara närvarande vid dopförrättningen.

Man kan be en representant för den andra religionen att assistera vid dopförrättningen, till exempel som textläsare, ifall detta upplevs som lämpligt av honom eller henne själv. Delaktighet i välsignelsen av barnet under dopförrättningen ska övervägas från fall till fall.

Enligt kyrkohandboken kan prästen be ”föräldrarna och faddrarna” lägga sina händer på barnets huvud tillsammans med prästen. De representerar församlingen och Guds folk, i vars gemenskap barnet upptas. Om dopet bevittnas av en liten grupp människor kan enligt gällande instruktioner alla, om de så vill, delta i välsignelsen.⁵ I sådana situationer förmedlar man ett problematiskt budskap om man utestänger en enskild person ur den gemensamma välsignelsegesten. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att det är Guds den treeniges välsignelse man ber om för den som döps. Handpåläggningen och välsignelsen inkluderar en stark kristen symbolik. Därför är det fullständigt acceptabelt om någon vill avhålla sig från att delta i den gemensamma välsignelsen.

Konfirmandundervisningen är en möjlighet att bekanta sig med den kristna tron

Konfirmandundervisningen är så populär i Finland att den varje år har många deltagare som inte hör till kyrkan. I denna grupp ingår unga med en annan religiös bakgrund. Som en grundkurs i kristen fostran ska konfirmandundervisningen också vara öppen för alla.

---

5 Du är med mig, s. 40.

Konfirmandundervisningen är framför allt dopundervisning, där målet för de döpta är konfirmationen och målet för de odöpta är dopet och upptagandet i kyrkan. Samtidigt kan konfirmandundervisningen erbjuda en möjlighet att lära sig om den kristna tron eller förbereda sig för dopet.

Eftersom konfirmationen grundar sig på dopet och dess syfte är att stärka den döpte i tron, är dopet en förutsättning för att man ska få delta i konfirmationen och den därpå följande nattvarden (KO 2:1, instruktionerna om konfirmation i Kyrkohandboken). Vid konfirmationen bekänner man sig till kyrkans gemensamma tro och får därigenom rättigheter som kommer med församlingstillhörigheten, såsom rätt att självständigt ta del av nattvarden och rätt att vara fadder.

Om den unga efter konfirmandundervisningen inte vill eller (till exempel på grund av vårdnadshavarnas motstånd) inte kan ta del av dopet och ansluta sig till kyrkan, kan han eller hon inte delta i konfirmationen tillsammans med sina kamrater. Detta ska beaktas som en pastoral utmaning. Därför ska man föra fram budskapet om att vandra tillsammans och om kristen gästfrihet när detta är möjligt. En ung person som deltagit i konfirmandundervisningen men som inte hör till kyrkan kan till exempel delta i processionen och följa med de andra till altaret för välsignelse i samband med nattvarden.

Eftersom de unga som konfirmeras vanligen är minderåriga är det viktigt att församlingens anställda diskuterar olika lösningar och deras juridiska följder med vårdnadshavarna.

Till exempel är det viktigt att klargöra att en medlem av vår kyrka enligt kyrkolagen (1:3) inte samtidigt kan vara medlem av något annat religionssamfund. Samtidigt bör man framhäva de positiva broarna mellan gammalt och nytt samt betona öppenheten i församlingens verksamhet gentemot andra religioner: att den unga döps och inträder i kyrkan behöver inte innebära att banden till släkten och släktens religiösa arv klipps av.

Församlingen ska betrakta det som en unik möjlighet om en ung människa med någon annan religiös bakgrund vill delta i konfirmandundervisningen i vår kyrka. För den unga kan konfirmandundervisningen fungera som en introduktion i den kristna tron och i bästa fall som undervisning som förbereder för dopet. Församlingens anställda ska göra sitt bästa men i sista hand förlita sig på den heliga Anden i frågan om huruvida processen leder till den kristna tron och kyrkotillhörighet. Tvång är naturligtvis uteslutet. All slags påtryckningar skulle strida mot den frihet som ingår i vår kristna tro. Samtidigt skulle det vara mot religionsfriheten och kyrkans missionsuppgift att hindra en människa som frivilligt vill konvertera till den kristna tron.

Välsignelse av äktenskap skapar en grund för den mångreligiösa familjen

När människor knyter parförhållanden över religionsgränserna blir religionernas möte en del av familjens liv. Ett mångreligiöst äktenskap kan ses som en början på den gemensamma vägen där religionerna kommer att mötas i olika skeden av livet. Därför ska välsignelse av ett sådant äktenskap betraktas som en viktig pastoral uppgift som skapar en grund även för kommande förrättningar.

Den teologiska prövningen när det gäller mångkulturella äktenskap underlättas av att äktenskapet mellan mannen och kvinnan är en universell institution som i en eller annan form förekommer i alla kulturer.

Men äktenskapspraxis uppvisar även betydande kulturella skillnader: i många länder är äktenskapen arrangerade och ibland tillåts även månggifte. En församlingsanställd möter knappast sådana fall. Äktenskapen arrangeras inom samfundet, eftersom principen för dem vanligen är att makarna ska höra till samma samfund. Mångkulturella och mångreligiösa äktenskap kan däremot vara parrelationer som bryter mot de traditionella normerna, vilket man bör vara medveten om.

Det lönar sig att reservera gott om tid för förrättingssamtalet. Vid behov kan man även på ett allmännare plan lyfta fram frågor om parförhållande och familjeliv i interaktionen mellan olika kulturer och religioner. Att tala om religion kan vara svårt för de blivande makarna, och då kan samtalet med den församlingsanställda bli en viktig stund.

Enligt kyrkoordningen kan ett äktenskap som har ingåtts i annan ordning än den som iakttas av en evangelisk-luthersk kyrka på begäran välsignas (KO 2:20).

I praktiken innebär detta att

- man redan ingått ett lagenligt äktenskap som välsignas kyrkligt
- den kyrkliga välsignelsen grundar sig på en begäran som bygger på makarnas gemensamma övervägande
- även ett äktenskap där den ena parten har en annan religiös bakgrund kan få en kristen välsignelse genom denna förrättning.

Den sist nämnda synvinkeln har en viktig konsekvens: i och med välsignelsen av det mångreligiösa äktenskapet blir en person som i princip inte bekänner kyrkans tro delaktig av den kyrkliga förrättningen. Det är bra att vara medveten om detta och fundera över vad det betyder från fall till fall.

I praktiken påminner formuläret för välsignelse av äktenskap om vigselformuläret. Den väsentliga skillnaden är att äktenskapet redan ingåtts, och därför inkluderar förrättningen inga delar som juridiskt konstituerar äktenskapet. Många gifter sig borgerligt och ordnar sedan sin fest och de därtill anslutna religiösa förrättningarna på det sätt de själva önskar.

Olika kulturer och religioner har många starka bröllopstraditioner. Till exempel knyter man enligt den klassiska hinduiska kulturen ihop brudparet som sedan går sju steg runt en helig eld. Vår egen kyrka bör visa respekt för sådana seder och symboler. Även om traditionerna också har religiösa dimensioner kan de ur ett kristet perspektiv främst betraktas som kulturell praxis som kan tas in i den lutherska välsignelsen av äktenskapet.

Om makarna utöver den kyrkliga välsignelsen av äktenskapet också deltar i andra ceremonier omfattas dessa av religionsfriheten. I detta fall riktas mindre förväntningar på kulturell mångfald i den lutherska förrättningen.

I den judiska traditionen förrättas vigseln under en särskild bröllopsbaldakin (hebr. *huppá*), som symboliserar makarnas hem och Jerusalems tempel.

Vigseln förrättas av en rabbi som välsignar vinet och det äktenskapliga ståndet, varefter både brudgummen och bruden dricker vin från en bägare. Efter vigsellöftena stampar brudgummen sönder ett glas, som inlindats i tyg, till minne av förstörelsen av Jerusalems tempel.

Om den ena av makarna är judisk och bägge önskar att äktenskapet ska välsignas enligt luthersk tradition kan man ta in ovan nämnda element i välsignelsen av vigseln. Symboliken är stark och den talar också till kristna. Det torde även vara möjligt att låta makarna dricka av vinet som en symbol för äktenskapet, utan att det tillskrivs någon sakramental betydelse.

Jordfästningen ger tröst åt de sörjande

I princip finns det tre slag av mångreligiösa jordfästningar:

- Den avlidne har hört till kyrkan men har i sin närmaste krets eller under sina egna levnadsskeden haft en annan religionstradition.
- Den avlidne har inte hört till kyrkan utan stått under någon annan religionstraditions inflytande, men de anhöriga önskar en luthersk jordfästning.
- Den avlidne har förberett sig för dopet men avlidit mitt under processen.

Det första fallet är kyrkorättsligt sett oproblematiskt, men för de två senare fallen gäller vad som bestäms om jordfästning av personer som inte hört till kyrkan (KO 2:22). Förutsättningarna för jordfästningen är att de anhöriga anhåller om den och att den avlidne inte klart har uttryckt en motsatt önskan. Även när dessa förutsättningar uppfylls kan prästen utifrån de uppgifter han eller hon har fått bilda sig uppfattningen att det inte föreligger tillräckliga skäl för en kyrklig jordfästning.

Att den avlidne tillhört ett annat religionssamfund är i sig inget hinder för en luthersk jordfästning. Den avlidnes liv ska dock ha uppvisat en tillräcklig kontakt till den lutherska kyrkan, till exempel genom de olika skedena i livet eller de närmaste anhöriga.

Om prästen i sin prövning kommer fram till att den avlidne kan jordfästas enligt kriterierna i kyrkoordningen, trots att denne inte hört till kyrkan, är det viktigt att på förhand kontakta den avlidnes samfund om ett sådant existerar. Trots att kyrkolagen endast föreskriver om anmälningskyldighet i efterhand (KL 16:13) är det förenligt med god ekumenisk och interreligiös praxis att anmäla om förrättningen i förväg.

När man överväger att jordfästa en person som inte hört till kyrkan ska man komma ihåg att jordfästningen också är avsedd för de anhöriga. Begravningen är en sammankomst där man behandlar sorg och lyssnar till evangeliet om Kristus som övervunnit dödens makt.

Jordfästningspraxisen diskuteras med de anhöriga: den avlidne kan inte längre uttrycka sin vilja, ifall inte denne på förhand skrivit ner sina begravningsönskemål. Om det rör sig om en uppenbart mångreligiös situation och de anhöriga är oense kan det bli komplicerat. Då måste församlingens medarbetare försöka lindra den

eventuella konflikten och hjälpa de anhöriga att kompromissa. I dylika situationer kan man ha stor hjälp av etablerade förtroliga förhållanden till de lokala ledarna inom andra religioner.

När begravningsföljet representerar olika religioner är det enklast att bygga upp jordfästningen så att alla får ta farväl enligt sin egen religiösa tradition efter varandra i en följd som man avtalat på förhand. Man kan till exempel komma överens om att jordfästningen förrättas enligt det lutherska formuläret och att bönerna enligt den andra religionstraditionen bes vid graven.

De anhöriga och det övriga begravningsföljet kan ge uttryck för sin sorg på det sätt de önskar, till exempel i samband med blomsterhyllningen eller gravläggningen. Om någon i begravningsföljet spontant börjar be enligt sin egen tradition vid ett annat tillfälle under jordfästningen ska detta av självvårdande skäl tillåtas, även om det sker mitt under den kyrkliga förrättningen.

I förberedelserna inför jordfästningen ska man sträva efter en helhet som tillåter alla sörjande att ge uttryck för sin sorg på ett sätt som är bekant och tryggt för dem själva. På begravningsplatsen kan det samtidigt finnas andra sörjande. Därför omfattar prövningen från fall till fall att man förhandlar och söker en kompromiss så att de som deltar i förrättningen och deras önskemål tas på allvar och så att förrättningen följer vår kyrkas ordning och den lutherska bekännelsen.

En utmaning i praktiken är att olika kulturer kan ha synnerligen olika begravningsseder. Till exempel ska begravning enligt islamsk tradition förrättas utan dröjsmål och den avlidne begravas så att denne vilar på sin högra sida med ansiktet vänt mot Mecka. Detta utgör i sig inget teologiskt problem ur kyrkans synvinkel, men kan leda till praktiska problem.

Vissa kulturer har begravningsseder som kan orsaka missförstånd sett ur finländarnas tysta sorgetradition. Till exempel i östasiatiska kulturer kan begravningsseremonierna inkludera ett fyrverkeri. Bakom denna sed ligger den i grund och botten religiösa tanken att onda andar jagas på flykten med hjälp av oväsandet, så att de inte stör den avlidnes resa till livet efter detta.

Till sist

Samhället blir allt mer mångkulturellt och mångreligiöst, vilket innebär att kyrkan måste ha förmågan att se sina traditioner ur nya synvinklar.

Den kristna gästfriheten och modet att skapa pastorala möten främjar den finländska samhällsfreden, då människor med olika tro upplever att majoritetskyrkan lyssnar till dem och behandlar dem med respekt. Genom förrättningar i mångreligiösa situationer kan kyrkan ge ett starkt vittnesbörd om Kristus.

BISKOPSMÖTET⁺

ISBN 978-951-789-443-2 (hft)

ISBN 978-951-789-444-9 (PDF)

EV.LUTH.⁺
KYRKAN
I FINLAND